

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

1.1 ทบทวนวรรณกรรม สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การยอมรับนวัตกรรม สมรรถนะเชิงนวัตกรรม ศักยภาพของชุมชนในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

1.2 เรียบเรียงแนวทางและประเด็นสำหรับสัมภาษณ์คุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมกับสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน นำข้อคำถามที่ออกแบบไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) กับผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3 ศึกษาความคิดเห็นของตัวแทนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนโดยการสัมภาษณ์

1.4 ข้อมูลที่ได้นำมาสรุปเป็นร่างคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม จากนั้นนำไปตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนจำนวน 5 ท่านผ่านการสนทนากลุ่ม

1.5 นำผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง และสรุปเป็นคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ประชากรและตัวอย่างการวิจัยในระยะที่ 1

ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนจังหวัดนนทบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย และอำเภอปากเกร็ด จำนวน 307 แห่ง (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564)

ตัวอย่างการวิจัยที่ใช้ในสอบถามความคิดเห็น คือ ตัวแทนสมาชิกผู้ให้ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรีที่มีประวัติการได้รับรางวัลหรือได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองจากมาตรฐานต่าง ๆ เช่น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ มาตรฐานอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากคำแนะนำของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 10 กลุ่ม กลุ่มละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เครื่องมือ ได้แก่ ข้อคำถามการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น กลุ่มอาชีพ ประสบการณ์ในวิสาหกิจชุมชน ตำแหน่งหน้าที่ในวิสาหกิจชุมชน

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดความเป็นมาของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนได้รับรางวัล มีชื่อเสียงหรือประสบความสำเร็จ บุคคลใดบ้างที่มีบทบาทต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข และปัจจัยภายนอกที่ควรต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ใช้สนับสนุนการทำงานของวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ควรพัฒนาเพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าในวิสาหกิจชุมชนหรืองานออกร้านนอกสถานที่ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และการประชุมทางไกล ผลการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนา

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับการทบทวนวรรณกรรม สังเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบต่างๆ เพื่อสรุปเป็นคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์

นวัตกรรม และปรับปรุงคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และสรุปผลการนำเสนอในรูปแบบแผนผังกราฟิก

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน

2.1 ทบทวนวรรณกรรม สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การยอมรับนวัตกรรม การพัฒนาชุมชน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน

2.2 เรียบเรียงแนวทางและประเด็นสำหรับสัมภาษณ์สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน นำข้อคำถามที่ออกแบบไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) กับผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 สัมภาษณ์ตัวแทนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวิสาหกิจชุมชนและความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน

2.4 ข้อมูลที่ได้นำมาสรุปเป็นร่างความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน จากนั้นนำไปตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนจำนวน 5 ท่านผ่านการสนทนากลุ่ม

2.5 นำผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง และสรุปความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน

ประชากรและตัวอย่างการวิจัยในระยะที่ 2

ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนจังหวัดนนทบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย และอำเภอปากเกร็ด จำนวน 307 แห่ง (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564)

ตัวอย่างการวิจัยที่ใช้ในสอบถามความคิดเห็น คือ ตัวแทนสมาชิกผู้ให้ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนนทบุรี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการสุ่มเลือกจากรายชื่อวิสาหกิจชุมชนในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ให้มีความหลากหลายของกลุ่มอาชีพและพร้อมให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 กลุ่ม กลุ่มละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยเป็นคนละกลุ่มกับตัวอย่างในระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เครื่องมือ ได้แก่ ข้อคำถามการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น กลุ่มอาชีพ ประสบการณ์ในวิสาหกิจชุมชน ตำแหน่งหน้าที่ในวิสาหกิจชุมชน

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน ปัญหาที่พบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อสร้างหรือเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการโฆษณา และประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ความต้องการเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ความต้องการด้านการส่งเสริมความรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อประกอบธุรกิจ ความต้องการด้านการมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลคอยให้คำแนะนำและคำปรึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะดิจิทัล ความต้องการการส่งเสริมศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการสอบถามข้อเสนอแนะ ความต้องการ และความคิดเห็นทั่วไป

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าในวิสาหกิจชุมชนหรืองานออกร้านนอกสถานที่ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และการประชุมทางไกล ผลการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนา

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับการทบทวนวรรณกรรม สังเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบต่างๆ เพื่อสรุปเป็นสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน และปรับปรุงความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชนจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และสรุปผลการนำเสนอในรูปแบบแผนผังกราฟิก

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นลักษณะการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ โดยเริ่มจากการร่างแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบตามแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการดำเนินการใน ระยะที่ 1 และ 2 โดยมีรายละเอียดในการพัฒนารูปแบบการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1 สรุปประเด็นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ปัญหาของวิสาหกิจชุมชน และความต้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน มาพัฒนาเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบสำหรับใช้ประกอบการดำเนินการสนทนากลุ่ม

3.2 ดำเนินการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมให้กับชุมชนหรือการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 5 ท่านเช่นเดียวกับในระยะที่ 1 เพื่อลงความเห็นหาฉันทามติในประเด็นคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

3.3 นำฉันทามติจากการสนทนากลุ่มมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขและสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบต่อไป

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เครื่องมือ ได้แก่ แบบตรวจคุณภาพร่างคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินความเหมาะสมของร่างคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ด้วยการลงฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และแนวทางการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบด้วยการพรรณนาและออกแบบเป็นแผนผังกราฟิกประกอบ